

УДК 338.48(109)

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V28(2021)-14

Павлюк С. І., доцент кафедри готельно-ресторанної справи та організації бізнесу, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0000-0001-9093-5237

e-mail: svetlanapavliuk@gmail.com

Світовий та вітчизняний досвід організації активного туризму

Анотація. У статті розглянуто актуальні питання щодо організації активного туризму. Узагальнено місце та значення туризму у світовій економіці. Зокрема, встановлено, що на дану галузь припадає 7% від міжнародної торгівлі. Досліджено історичні джерела зародження туризму з часів Стародавньої Греції та Риму. Проаналізовано світові тенденції розвитку активного туризму, та встановлено, що серед споживачів все більше зростає інтерес до екстремальних подорожей, а саме: виїзд за кордон на тривалій період або «кочівний відпочинок», сімейні експериментальні подорожі, занурення у глибоке море, космічні подорожі, екстремальне оздоровлення та мікроподорожі або тури вихідного дня. Досліджено світовий досвід організації активного туризму в основних місцях дестинацій – Балі, Індонезія, Австралія, Італія, Іспанія. Схарактеризовано можливості наявних атракцій активного туризму в регіонах України. Встановлено, що використання світового досвіду сприятиме диверсифікації спектру ідей для розвитку активного туризму в Україні.

Ключові слова: туризм; активний туризм; екстремальні подорожі; туристичні атракції; диверсифікації.

Pavliuk Svitlana, PhD (Economics), Associate Professor, Department of Hotel and Catering Industry and Business Organization, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

World and Domestic Experience in Organizing Active Tourism

Abstract. Introduction. Active recreation tourism is more effective for physical, emotional, intellectual recreation than passive recreation tourism. Active forms of tourism give dosed in terms of volume and intensity of physical activity for participants, which is the main factor in their recreation and effective recovery. Active tourism is becoming an increasingly important segment of the tourism industry. Active tourism includes more and more types of recreational and tourist and tourist and sports activities. It performs several functions - health, prevention, rehabilitation, training, and education. World experience shows that recently the share of active, extreme, and adventure tourism is growing rapidly. Therefore, the study of current trends in the world and domestic experience of organization of active tourism is relevant.

Purpose. The article aims to study current trends in the world and domestic experience in the organization and functioning of active tourism. In the long run, this will help improve the tourist image of the country, region, community and increase tourist flows.

Results. International practice shows that, at the present stage of the development of economic systems, tourism is the most dynamically developing area. It is also worth noting that international tourism for some developing countries is the main export of services and one of the principal sources of foreign exchange in these countries; acts as a stabilizing lever for the formation of their budgets and credit and financial relations with other states. At the beginning of the XXI century, international tourism became one of the most important economic activities in the world, and its history begins long before the invention of the word tourist in the late 18th century. According to the Western tradition, organized trips can be found in ancient Greece and Rome, which claim origins as "heritage tourism" (historical monuments of recognized cultural significance) and beach resorts. Analysis of global trends in active tourism shows that there is a growing interest in more extreme travel "nomadic recreation"; family-extreme trips; immersion in the ocean; space travel; micro-trips or weekend tours; extreme-recovery. In response to the growing demand, travel agencies in the European Union offer a wide range of cycling tours, hiking, rafting, diving, sightseeing, and fauna. Analysis of the development of tourism in Ukraine shows that due to the fast pace of life, inactive, addiction to gadgets, more and more tourists today have begun to prefer active recreation. This holiday will be especially interesting for citizens who live in high-rise buildings, among the asphalt and want to change their everyday life for a while for the beauty and splendor of nature. Each region of Ukraine has potential opportunities for the development of each type of tourism: hiking, biking, car, water, fishing, hunting, horseback riding, and mountaineering. In recent years, there has been an increasing number of specialized tour operators and guides offering relevant services. Also, the network of specialized shops, suppliers, points of hire, and service of modern tourist equipment, establishments, various tourist information, maps, guides are expanded.

Conclusions. It is claimed, that the word demand is growing for active, extreme tourism because humanity is increasingly suffering from overwork and digital dependence. Given that most areas suffer from overtourism new concepts of recreation are becoming increasingly popular, where it is possible to restore inner peace, mental and spiritual condition. In addition, the identity of local culture and the identity of territory have a significant influence on interest among tourists. Ukraine has the potential for the development of active types of tourism. Also, the world experience will help diversify the range of ideas for the development of tourism.

Key words: tourism; active tourism; extreme travel; tourist attractions; diversification.

¹ Стаття надійшла до редакції: 25.08.2021

Received: 25 August 2021

JEL Classification: Q26; Z32; R11.

Постановка проблеми. З точки зору рівня рухової активності учасників туристичної діяльності можна з певним допущенням, виділити «активні» і «пасивні» форми туристських заходів. Туризм активного відпочинку, більш ефективний для цілей фізичної, емоційної, інтелектуальної рекреації, ніж туризм пасивного відпочинку. Активні форми туризму, забезпечують дозоване за обсягом й інтенсивністю фізичне навантаження для учасників туристських заходів, що є найважливішим чинником їх повноцінного відпочинку та ефективного оздоровлення. Активний туризм стає все більш вагомим сегментом туристської галузі, залучаючи сотні мільйонів прихильників активного відпочинку у природному середовищі у світі. Як галузь туристської діяльності активний туризм досліджується вченими-туризмознавцями в розрізі видової класифікації туризму. При цьому до активного туризму відносять все більше і більше видів активної рекреаційно-туристської та туристсько-спортивної діяльності [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження теоретичних та прикладних аспектів активного туризму знайшли своє зображення у численних доробках вітчизняних науковців, серед яких О. Л. Благий, А. В. Верцімага, О. Ю. Дмитрук, О. В. Колотуха, Я. М. Лисиця, В. Я. Луцький, М. П. Мальська, Л. І. Медвіль, І. Ю. Приварникова, Л. О. Тимошенко, С. П. Фокін, М. Ю. Ячнюк.

«Активний туризм» як поняття почало формуватися з початком переміщень значної кількості людей з метою змістовного проведення дозвілля. Словник туристських термінів вказує, що активний туризм здійснює діяльність з метою розвитку фізичних сил, а провідною серед цієї діяльності є спортивна мета, також включає рекреаційну діяльність з використанням активних способів пересування. Активний туризм позиціюється як форма подорожей з активними способами пересування або здійснюваних за допомогою м'язових зусиль чи спеціального спорядження. У сучасному суспільстві активний туризм виконує цілий ряд функцій серед яких найважливішими є: оздоровча, профілактична, реабілітаційна, навчальна та виховна [2].

Світовий досвід свідчить, що останнім часом швидкими темпами зростає саме частка активного, екстремального та пригодницького туризму. Тому актуальним буде дослідження сучасних тенденцій світового та вітчизняного досвіду організації активного туризму.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій світового та вітчизняного досвіду організації та функціонування активного туризму. У перспективі це сприятиме покращенню туристичного іміджу країни, регіону, громади та зростанню туристичних потоків.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародна практика свідчить, що на сучасному етапі розвитку економічних систем, туризм – сфера, що найбільш динамічно розвивається. Темпи його зростання майже у два рази перевищують темпи зростання інших галузей світового господарства. Туризм як сектор економіки сприяє активному подоланню диспропорцій економічно-соціального розвитку окремих регіонів, господарської й соціодемографічної депресивності, поживляє традиційні господарські промисли місцевого населення, інтегрує місцеве господарство у світову економічну систему тощо. Варто також зазначити, що міжнародний туризм для цілого ряду країн, що розвиваються, є основною статтею експорту послуг та одним з основних джерел надходження в ці країни іноземної валюти; виступає стабілізаційним важелем формування їхніх бюджетів і кредитно-фінансових взаємин з іншими державами. Частка туризму у національній економіці та міжнародній торгівлі перетворила його на важливий показник світового розвитку [3].

Туризм – важливий двигун світової економіки, на який припадає 7% від міжнародної торгівлі. За даними Всесвітньої туристичної організації ООН (UNWTO) кількість міжнародних туристичних потоків у 2019 р. досягла близько 1,5 млрд, що на 4% (або на 54 млн) перевищує показники 2018 року. Так, у 2019 р. кількість поїздок на Близький Схід зросла на 8%, Азії – на 5%, а до Африки – на 4%. Кількість подорожей до Європи дещо знизилася, у порівнянні з попередніми роками, проте регіон продовжує лідирувати за кількістю міжнародних прибуттів (збільшення склало 4 відсотки). Північну і Південну Америку туристи відвідували на 2% частіше, ніж у 2018 році [4].

Але позитивний вплив туризму на національне господарство країн (кожне десяте робоче місце у світі безпосередньо або опосередковано генерувалося завдяки туризму), був знівельований кризою, що викликана пандемією COVID-19, зруйнувавши практично економіку туристського сектора, що своєю чергою, призвело до безпрецедентних наслідків для робочих місць і підприємств. Отже, туризм, як одна зі сфер, що найбільше постраждала у результаті вживання карантинних заходів, ризикує стати однією з останніх за швидкістю відновлення.

Ще на початку XXI століття міжнародний туризм став одним з найважливіших видів економічної діяльності у світі, а його історія починається задовго до винайдення слова турист наприкінці XVIII століття.

За західною традицією, організовані подорожі з допоміжною інфраструктурою, оглядовими екскурсіями та акцентом на основні напрями та досвід можна знайти в Стародавній Греції та Римі, що можуть претендувати на джерела як «туризму спадщини»

(історичні пам'ятки визнаного культурного значення) та пляжних курортів. Своєю чергою паломництво до найдавніших буддистських місць розпочалося понад 2000 р. тому, було пов'язане із визначеними маршрутами, комерційною гостинністю та певними пригодами для учасників. Термальний курорт як туристично-рекреаційний напрям має історичні джерела майже з VI століття в Японії, попри те, що назва його походить від курорту на території сучасної Бельгії. На початку XIX століття європейські подорожі з метою відпочинку чи відвідування культурних пам'яток стали звичною практикою вже для середнього класу, при цьому особливого значення набув розвиток інфраструктури (готелі, транспорт, харчування) та ринок сувенірної продукції тощо [5].

Аналіз світових тенденцій розвитку активного туризму свідчить, що все більше зростає інтерес до більш екстремальних подорожей. Так, Globetrender у своєму дослідженні відмічає про шість нових тенденцій у пригодницькому туризмі (adventure tourism) на 2020 р., а саме:

– виїзд за кордон на тривалий час або «кочівний відпочинок» – буде цікавий для тих людей, хто прагне змінити своє життя або для тих, які страждають від емоційного «вигорання». Це подорожі по всьому світу від трьох місяців і більше, часто передбачають екскурсії, тематичні навчальні програми (набуття нових навичок та умінь, вивчення мови, повернення до природи, благодійність);

– сімейні експериментальні подорожі – унікаючи надтуризму «overtourism» туристичні оператори пропонують сімейні подорожі з дітьми від 5 років до таких країн як Південна Африка, Балі, Коста-Ріка, Індія, Кенія, Аляска, в яких пропонуються екскурсії джунглями, спостереження за китами, вовками, підводний дайвінг через затонулі кораблі та навіть політ над вулканом Нової Зеландії;

– занурення у глиб океану – оскільки Світовий океан менше досліджений, то все більшого інтересу набуває, так зване «морське волонтерство». Проблеми із забрудненням океану, вивчення флори і фауни, дослідження водойм цікавлять не тільки вчених й дослідників, але й молодь. Наприклад, вже відомі приклади проєктів, де охочі допомагають маркувати акул та спостерігати за кораловими рифами, а також взяти участь у дослідженні корабельної аварії «Титаніку»;

– космічні подорожі – здавалося про космічні подорожі ми читали у книжках або спостерігали у фільмах, але з прискоренням розвитку техніки та технологій це стало реальністю. Так, компанія Virgin Galactic готується до запуску 90-хвилинних суборбітальних польотів у 2021-2022 роках;

– мікро-подорожі або тури вихідного дня – основною ідеєю такого відпочинку є те, що він є доступний для всіх і для нього не потрібно великих витрат. Це відпочинок відносно не далеко від місця проживання, з використанням мінімального

кемпінгового спорядження. Характерний для міський жителів, які страждають від тиску урбанізації;

– екстремальне оздоровлення – за оцінками Світового інституту здоров'я, оздоровчий туризм до 2022 р. досягне позначки у 900 млрд дол. США, проти 640 млрд дол. США у 2017 році. Цей вид туризму не новий, але він набуває більш екстремального характеру. Так, наприклад, на півострові Троль в Ісландії гостям пропонується прийняти психічні та фізичні виклики, які виводять їх із зони комфорту та спробувати «сауни вікінгів». В Японії пропонують серію подорожей з метою вивчення бойових мистецтв, а в Йосеміті можливо спробувати себе у ролі скелелазів без страхування [6].

Платформа PeekPro пропонує для туристичних операторів декілька нових ідей щодо активного туризму:

– багатоденна екскурсія з рафтингу на білій воді в піковий сезон;

– пакет «вихідного дня» для велосипедів та кемпінгів, у тому числі нічні велосипедні тури;

– піші прогулянки та оздоровчі програми замість фітнесу та йоги;

– волонтерські та освітні екскурсії для любителів природи з метою збереження тропічних лісів;

– морські пригоди на вітрильнику з досвідом йоги;

– гірські велосипедні екскурсії та кемпінгові пригоди [7].

Серед багатьох видів водного спорту та розваг, серфінг займає одну з провідних позицій, оскільки катання по хвилях приваблює безліч охочих підкорити морську стихію. У світі існує багато напрямків для серфінгу, найпопулярніші з них: Індонезія (берегова лінія – 55 тис. км; Балі (столиця азійського серфінгу, і місце для любителів йоги, численних храмів та привабливих туристичних місць); Австралія (Голд-Кост відомий своїми 70-км пляжами й чотирма епічними спотами); Оаху, Гаваї, Каліфорнія; Португалія (найкращі хвилі в Європі, довжина берегової лінії складає 1794 км). Слід зазначити, що серфінг як активний вид туризму, можна легко поєднувати з іншими його видами, відвідуючи різні туристичні дестинації та активно відпочиваючи.

Досвід вивчення розвитку активного туризму в Європейському Союзі, свідчить, що індустрія туризму постійно розвивається та враховує виклики сучасного розвитку суспільства. Так, в Італії [8] все більшої уваги приділяється розвитку саме активних видів туризму, який вже займає понад 50 % туристичної галузі. Такий ріст пов'язаний, з тим, що основна частина туристів – це особи у віці 25-45 років, які потребують та вимагають унікальних і у певній мірі екстремальних програм відпочинку. У відповідь на попит, що зростає, туристичні агенції пропонують широкий вибір велосипедних турів, піших прогулянок, рафтинг, дайвінг, спостереження за флорою та фауною, тобто такі види активного відпочинку, що передбачають перебування на відкритому повітрі.

Крім того, враховуючи те, що все більшість територій страждають від «надтуризму» («overtourism»), все більшої популярності серед італійців набувають нові концепції відпочинку, а саме: «Повільні подорожі» (відпочинок проходить під гаслом: подорожуй менше, дивись більше), «Бути місцевим» (програма передбачає проживання в гостьових будинках, квартирах тощо на будь-якій території, що дозволяє тісно співпрацювати з місцевими екскурсоводами та спеціалістами галузі) та «Здоров'я та краса» (у разі відпочинку за такими турами, учасники мають змогу відпочити від надмірного навантаження та цифрової залежності, і відповідно відновити внутрішній спокій, психічний та духовний стан).

Відповідно, перед туристичною індустрією будь-якої країни постають питання збалансованого розвитку, збереження культурно-історичної спадщини, задоволення диверсифікованих потреб споживачів відповідними спеціалізованими туристичними продуктами. Різноманіття видів туризму, які представлені в Іспанії, повністю відповідають поставленим завданням. Так, видовий туристичний асортимент Іспанії включає пляжний, культурно-пізнавальний, сільський, діловий, гастрономічний, спортивний, подієвий туризм тощо. Необхідно зазначити, що головна мета організації функціонування туристичного ринку Іспанії в останні роки є диверсифікація туристичної пропозиції, зміна парадигми сприйняття країни виключно як пляжної дестинації. Для реалізації поставленої мети було розроблено та реалізовано низку рекламних кампаній («Spain Marks», «Bravo Espana», «I need Spain» та ін.) [9].

Активний туризм в Іспанії представлений наступними видами: піший та велосипедний туризм в гірській місцевості, альпінізм, рафтинг, серфінг, віндсерфінг, кайтсерфінг, вітрильний спорт, дайвінг, спелеокаякінг, кінний туризм, гольф. При чому, наприклад, піші чи велосипедні тури можуть варіюватися в залежності від місцевості чи регіону країни, складності проходження тощо. Також ідеальними для активного сімейного відпочинку є тематичні парки пригод, адже це закриті ділянки в сільській місцевості, де представлено широкий спектр заходів, зокрема, екскурсії на снігоступах, стрільба з лука, спортивне орієнтування, скелелазіння, парки з фіксованою мотузкою тощо. У цілому варіативність пропозицій для туристів пояснюється відмінними природно-кліматичними умовами Іспанії та дієюю й послідовною компанією щодо популяризації туристичної привабливості в країні [10].

Аналіз розвитку туризму в Україні, свідчить, що через швидкий темп життя, малорухливість, залежність від гаджетів, все більше туристів сьогодні почали віддавати перевагу активному відпочинку. Особливо цікавим такий відпочинок буде для містян, які живуть в багатоповерхівках, серед асфальту та бажають хоч на певний час змінити свої будні на красу й пишноту природи. Кожен регіон України володіє потенційними можливостями, щодо розвитку кожного з видів туризму.

Західна Україна – приваблює туристів широким спектром атракцій, зокрема, піший, велосипедний, автомобільний, водний, рибальський, мисливський, верхова їзда та альпінізм. У регіоні розвивається пізнавальний, природоохоронний (екотуризм), культурологічний, релігійний та зелений (сільський) туризм (рис. 1).

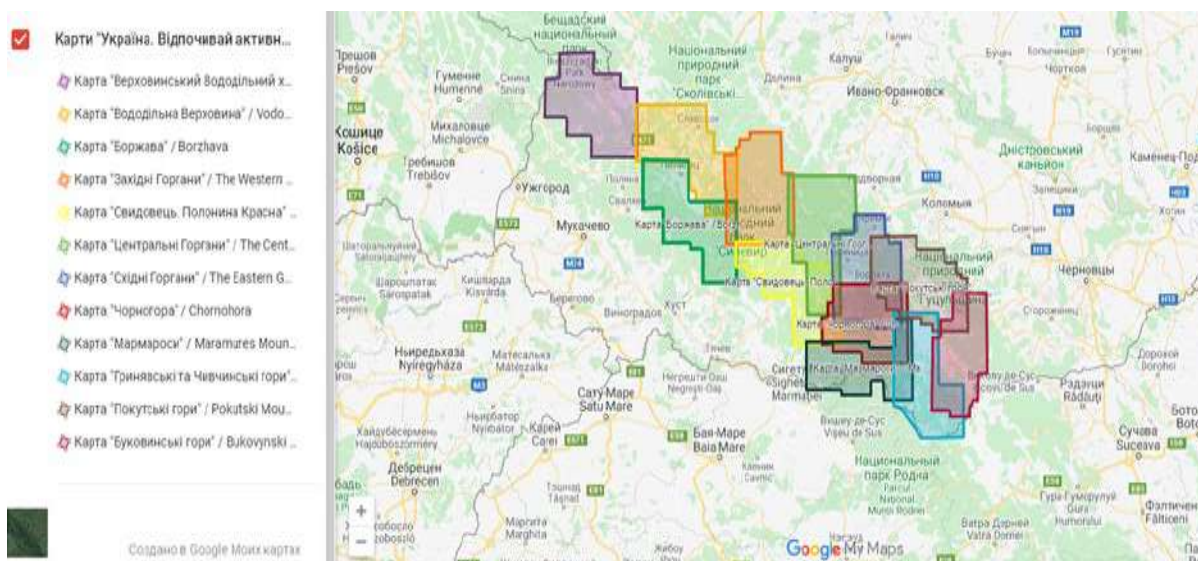

Рисунок 1 – Покриття туристичних карт серії «Україна. Відпочивай активно». Західний регіон

Джерело: побудовано за даними [11]

Шацькі озера – гарний шанс провести літній відпочинок або канікули. Це унікальний природний комплекс з каскаду озер з кристалево чистою водою. Особливістю даних озер є чиста, прозора вода, піщане дно і мілководдя, що особливо актуально для відпочинку з дітьми. Для любителів активного відпочинку – це рибалка, катамарани, велопогулянки, екскурсії по містах і замках: Тараканівський форт і замок в Дубно, древній Луцьк.

Сплави (рафтинг) і велопогулянки – це тури для найактивніших туристів або для тих, кому набридли монотонні поїздки й відпочинок. Сплав (рафтинг) в Карпатах, це незабутній адреналін на цілий рік. Для досвідчених туристів, це ще один привід спробувати свої сили, а для новачків, можливість відкрити для себе новий вид спорту. Карпатський національний природний парк володіє необхідною річковою мережею (Прут і Чорний Черемош) для здійснення унікальних сплавів, особливо у весняно-літній період для туристів.

Для більш спокійного відпочинку, краще підійдуть велопогулянки на свіжому повітрі серед Карпатських гір. Українські Карпати, а саме Говерла і Близниця також не залишать охочих задоволення, особливо від споглядання їх краси з висоти пташиного польоту. Крім того, туристи мають змогу пройтися стежками національних парків, відвідати дзвінки водоспади та побачити всю глибину високогірних озер.

Активний туризм набуває все більшої популярності й у Вінницькій області. У регіоні досить успішно розвиваються велосипедний, кінний та водний види туризму. Особливо цікавим активним відпочинком на Вінниччині є рафтинг – сплав на спеціальних надувних човнах річками Згар та Південний Буг, де проводяться екстрим-марафони. Поряд із цим, у селі Нагоряни Могилів-Подільського району відкрито музейний комплекс «Етноісторичний флай-парк». Він розповідає про історію села з його неповторними печерами, ландшафтами та мегалітичною доісторичною спорудою, яку вважають «дідусем» відомого Стоунхенджу. Також музей представляє багатий літопис зародження і розвитку повітроплавання-парапланеризму на Дністровських схилах. Крім того, у Вінницькому авіаційно-спортивному клубі «Сутиски» проводяться, як стрибки з парашутом для початківців, так і професійне навчання парашутному спорту, а також здійснюються польоти та навчання на літаках й планерах. Своєю чергою, у кінно-спортивному клубі «Вінниччина» та «Махікон», що знаходяться поблизу м. Вінниці можна насолодитись гарною природою, покататись верхи та навіть опанувати кінний спорт «з нуля» та випробувати себе у різноманітних змаганнях [12].

Харківщина може запропонувати активний відпочинок на різні смаки. В області понад 100 компаній та підприємств, які займаються розвитком активних видів туризму, серед яких: альпінізм та

скелелазіння, джампінг, польоти на дельтапланах та парaplанах, сплави по річках та вейкбордінг, гірськолижний відпочинок, кінні прогулянки [13].

Запорізька область завжди пропонувала туристам широкий спектр видів та можливостей відпочинку. Особливістю північного Приазов'я є численні коси та лимани, які перетворюють узбережжя на привабливу локацію для поціновувачів активного відпочинку на воді, зокрема, кайт-серфінгу, в'індсерфінгу, вітрильного спорту та навіть дайвінгу [14].

Туристична галузь є стратегічним вектором розвитку також і Одеської області, яка має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму: особливості географічного розміщення, сприятливий клімат, найбільший морський порт України, курортно-рекреаційний комплекс, транспортна, фінансова та соціально-культурна інфраструктура. Крім того, область увійшла в лідери областей України за надходженням від туристичного збору. Загалом на території області діє 46 туристичних маршрутів. За 2018 р. розроблено та діють 19 нових маршрутів (7 екологічних, 5 гастрономічних, 5 релігійних, 2 розважальних). Найбільші туристичні потоки прямують по таких відомих маршрутах туристичної Одещини: Байдарки на Турунчуку; Бессарабська садиба «У Меланії»; Дністровська Амазонія; Ранчо дядюшки Бо; Таємне життя Сиверина Потоцького; Долина роз; «Як козаки за сілью ходили...»; «По хвилях Бессарабії»; Чумацькими шляхами; Шабота Акерман; Етнопарк «Нью Васюки»; Фрумушика-Нова; Дунайська-дельта – 0 км, та багатьох інших яскравих атракціях [15].

Популяризація та розвиток активних видів відпочинку потребує відповідної інфраструктури. Зокрема, в останні роки з'являється все більша кількість спеціалізованих туроператорів та гідів, які пропонують відповідні послуги. А також, розширюється мережа спеціалізованих магазинів, постачальників, пунктів прокату й сервісу сучасного туристичного спорядження, закладів розміщення, різноманітної туристичної інформації, карт, путівників та ін.

Висновки. З огляду на викладене, можна відмітити, що у світі зростає попит на активний, екстремальний туризм, оскільки, людство все більше страждає від надмірного навантаження та цифрової залежності. Ураховуючи те, що більшість територій страждають від «надтуризму» («overtourism»), все більшої популярності набувають нові концепції відпочинку, де можливо відновити внутрішній спокій, психічний та духовний стан. Крім того, самобутність місцевої культури та ідентичності тієї чи іншої території сприяють підвищенню рівня зацікавленості у туристів. Україна володіє потужним потенціалом розвитку активних видів туризму, відповідно використання світового досвіду сприятиме диверсифікації спектру ідей для його розвитку

Література:

1. Колотуха О. В. Теоретико-методичні засади активного туризму. *Науковий вісник Льотної академії. Серія : Педагогічні науки*. 2018. №4. URL : http://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/639/1/Kolotukha_turyzm.pdf. (дата звернення: 18.08.2021).
2. Ячнюк М. Ю., Благій О. Л., Верцімага А. В. Теоретичні засади використання засобів активного туризму в рекреаційній діяльності студентської молоді. *Молодий вчений*. 2017. № 3.1. (43.1). URL : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3.1/82.pdf> (дата звернення: 20.08.2021).
3. Приварникова І. Ю., Лисиця Я. М. Туризм як рушійна сила розвитку ринку обладнання для активного відпочинку в Україні. *Агросвіт*. 2018. № 1. URL : http://www.agrosvit.info/pdf/1_2018/6.pdf (дата звернення: 20.08.2021).
4. 4 Луцький В. Я. Активний туризм в Українських Карпатах, витоки становлення: історичний аспект. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : збірник наукових праць*. 2009. №. 3. URL : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Fvs_2009_3_5.pdf (дата звернення: 20.08.2021).
5. Walton J. K. Tourism. URL : <https://www.britannica.com/topic/tourism>. (дата звернення: 18.08.2021).
6. Six adventure travel trends gaining traction in 2020 november. 22nd 2019world URL : <https://globetrender.com/2019/11/22/six-adventure-travel-trends-gaining-traction-in-2020/>. (дата звернення: 18.08.2021).
7. Peek Pro. The Rise of Active Tourism and Fit Getaways URL : <https://www.peek.com/pro/trends/the-rise-of-active-tourism-and-fit-getaways>. (дата звернення: 18.08.2021).
8. Active Tourism Trends for 2019 : Trail Running and Other Activities. URL : <https://www.findyouritaly.com/active-tourism-trends-for-2019-trail-running-activities/> (дата звернення: 18.08.2021).
9. Подлепіна П. О. Закордонний досвід організації туризму на сучасному етапі (на прикладі Іспанії). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2013. № 1086. URL : <file:///C:/Users/user/Downloads/4752-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-9940-1-10-20160130.pdf>. (дата звернення: 18.05.2021).
10. Spain's official tourism website. URL : <https://www.spain.info/en/> (дата звернення: 18.08.2021).
11. Покриття туристичних карт серії «Україна. Відпочивай активно». Західний регіон URL : <https://www.google.com/maps/d/viewer?msa=0&mid=14veWmEK1yupGNCBstE8ZRTbtLxc&ll=48.59827373313378%2C24.39468209193179&z=8>. (дата звернення: 21.08.2021).
12. Програма розвитку туризму у Вінницькій області на 2021-2027 роки. URL : <http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/ogoloshenia/programa-turizm2020.pdf> (дата звернення: 21.08.2021).
13. Програма розвитку культури, туризму та охорони нерухомої культурної спадщини Харківської області на 2019-2023 роки. URL : <https://www.ts.lica.com.ua/?type=1&base=77&menu=376099&id=14428> (дата звернення: 21.08.2021).
14. Стратегія розвитку туризму Запорізької області на 2021-2027 роки. URL : http://www.berda.gov.ua/files/admin/Tourism_development_strategy_Zp.pdf (дата звернення: 21.08.2021).
15. Стратегія розвитку Одеської області на період 2021-2027 роки. URL : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf> (дата звернення: 21.08.2021).

References:

1. Kolotukha, O. V. (2018). Theoretical and methodological principles of active tourism. *Naukovyi visnyk Lotnoi akademii. Seriiia : Pedahohichni nauky*. 2018. 4. Retrieved from : http://dspace.sfa.org.ua/bitstream/123456789/639/1/Kolotukha_turyzm.pdf. [in Ukraine]
2. Yachniuk, M. lu., Blahii, O. L., & Vertsimaha, A.V. (2017). Teoretychni zasady vykorystannia zasobiv aktyvnoho turyzmu v rekreatsiinii diialnosti studentskoi molodi. *Molodyi vchenyi*. 3.1. (43.1). Retrieved from : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/3.1/82.pdf> [in Ukraine].
3. Pryvarnykova, I. lu. & Lysytsia, Ya. M. (2018). Tourism as a driving force in the development of the market of equipment for active recreation in Ukraine. *Ahrosvit*. 1. Retrieved from : http://www.agrosvit.info/pdf/1_2018/6.pdf [in Ukraine].
4. 4 Lutskyi, V. Ia. (2009). Active tourism in the Ukrainian Carpathians, origins: historical aspect. *Fyzyczne vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi : zbirnyk naukovykh prats*. 3. Retrieved from : http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&image_file_name=PDF/Fvs_2009_3_5.pdf [in Ukraine].
5. Walton, J. K. Tourism. Retrieved from : <https://www.britannica.com/topic/tourism> [in English].
6. Six adventure travel trends gaining traction in 2020 november. 22nd 2019 world. Retrieved from : <https://globetrender.com/2019/11/22/six-adventure-travel-trends-gaining-traction-in-2020/>. [in English].
7. Peek Pro. The Rise of Active Tourism and Fit Getaways. Retrieved from : <https://www.peek.com/pro/trends/the-rise-of-active-tourism-and-fit-getaways>. [in English].
8. Active Tourism Trends for 2019 : Trail Running and Other Activities. Retrieved from : <https://www.findyouritaly.com/active-tourism-trends-for-2019-trail-running-activities/> [in English].
9. Podlepina, P. O. (2013). Foreign experience in organizing tourism at the present stage (on the example of Spain). *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*. 1086. Retrieved from : <file:///C:/Users/user/Downloads/4752-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-9940-1-10-20160130.pdf> [in Ukraine].

10. Spains official tourism website. Retrieved from : <https://www.spain.info/en/> [in Ukraine].
11. Coverage of tourist maps of the series "Ukraine. Rest actively ". West Region. Retrieved from : <https://www.google.com/maps/d/viewer?msa=0&mid=14veWmEK1ypuGNCBstE8ZRTbtLxc&ll=48.59827373313378%2C24.39468209193179&z=8>. [in Ukraine].
12. Tourism Development Program in Vinnytsia Region for 2021-2027. Retrieved from : <http://www.vin.gov.ua/images/doc/vin/ODA/ogoloshenia/programa-turizm2020.pdf> [in Ukraine].
13. Program for the development of culture, tourism and protection of immovable cultural heritage of Kharkiv region for 2019-2023. Retrieved from : <https://www.ts.lica.com.ua/?type=1&base=77&menu=376099&id=14428> [in Ukraine].
14. Tourism Development Strategy of Zaporizhia Region for 2021-2027. Retrieved from : http://www.berda.gov.ua/files/admin/Tourism_development_strategy_Zp.pdf [in Ukraine].
15. Development strategy of Odessa region for the period 2021-2027.. Retrieved from : <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/05/strategiya-rozvytku-odeskoyi-oblasti-na-period-2021-2027-roky.pdf> [in Ukraine].

Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License